

Irodalmi verseny

az Arany János Tehetséggondozó Program tanulói számára

2019

A versenyző sorszáma: _____

Hányadik éve vesz részt a programban? 1. 2. 3.

(A megfelelő számot **karikázd be!**)

Feladatok a Bolond Istókhoz

1. Bolond Istók neve egy szóláshasonlatból ismert, mégis a 19-20. században többen írtak olyan műveket, amelyek ehhez a névhez kapcsolódnak!

Említs meg (Aranyon kívül) **legalább két** szerzőt!

(2 pont)

2. Határozd meg minél pontosabban, hogy mi a műfaja Arany János Bolond Istók című művének !

(3 pont)

3. Arany János elbeszélő művének elején Bolond Istók mellett megjelenik egy másik olyan figura neve, aki egyik szólásunkban szerepel.

Ki ő? _____

Ki írt róla elbeszélő művet? _____

Mi volt ennek az elbeszélő műnek a címe? _____

(3 pont)

4. Állapítsd meg az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak vagy nem tudhatjuk!

	igaz	hamis	nem tudjuk
Arany Bolond Istókjának kezdete hasonlóságot mutat Petőfi Az apostol c. művének kezdetével.			
Valószínűleg Petőfi és Arany is olvasta Dickens regényét			
A Bolond Istók szóláshasonlatot Arany Dugonics András gyűjtéséből ismerte			
Gyulai Pál írt egy életrajzi levelet Kertbeny Károlynak, aki Arany műveit németre fordította.			
Az apostol 1848-ban jelent meg .			
Arany János öccse, Arany László is írt egy Bolond Istókhoz hasonló művet.			

(6 pont)

5. A Bolond Istók története egy csőszkunyhóban kezdődik.

Mi volt a dolga a csősznek? _____

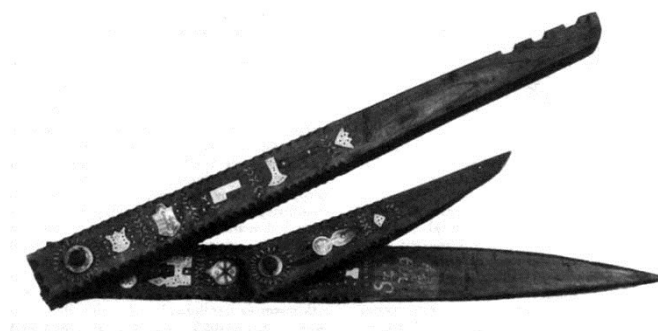
Mi volt a fizetsége? _____

(4 pont)

6. Az alábbi képeken az Arany-mű tárgyi világához tartozó elemeket láthattok.

Nevezzétek meg őket!

(4 pont)

7. Istók már megszületésekor három nagy bűnt követett el nagyapja szerint. Melyek voltak ezek?

a) _____

b) _____

c) _____

(3 pont)

8. Az alábbiakban összekevertük a Bolond Istók szövegében előforduló különböző fogalomkörökbe tartozó szavakat, eredeti helyesírással. Válogasd szét őket!

aktor, brúgó, cortina, doctor, kosta, eminens, ludi-magister, péce-szó, preceptor, prókátor, régisseur, rolle,, tóga

debreceni kollégisták nyelve	
foglalkozásnevek	
színházi nyelv	

(13 pont)

9. „Classicusokhoz éppen szíve vontá” – mondja az elbeszélő Bolond Istókról. Írd le a ma használt formában az ókori görög neveket!

Horác

Virgil

Homér

Pallás

Thálja

(5 pont)

10. Melyik szereplő mondhatná ezt magáról?

Ma be fogom hívni a szobámba. Megérdemli, hiszen annyit foglalkozik velem. Annyira nehéz megtanulnom ezeket a kacifántos mondatokat, amiket el kellene mondanom. Nem is értem őket pontosan. Ő meg sorról sorra mindent elmagyaráz, megmutatja, mit hogyan kellene mondanom. Nem is értem, miért nem kap szerepet, hiszen olyan szépen beszél.

Nagyon idegesítő ez a fiatalember. Persze sajnálom is. Nem tudom, mit keres itt. Szebben szaval, mint bárki, de a közönség nem ezt akarja hallani, hanem a megszokott deklamálást. Márpedig a közönségtetszése a legfontosabb. Nem tudom elhinni, hogy nemesnek tartja foglalkozásunkat ez a fiú. Jól tűri a mellőzést, a nélkülözést. Pedig milyen eszes! Láttam a bizonyítványát, csupa jeles! Bármi lehetett volna belőle.

Nahát, ez a fiatalember! Nem is vettem eddig észre, pedig itt ült a többiek között egész évben. Micsoda ötlet! Hogy színésznek áll! Nemes és szép foglalkozás olyan kitűnő szerzők gondolatait tolmácsolni, mint a halhatatlan Shakespeare!

Hú, káprázik a szemem. Biztosan azért, mert már régen húztam meg a butykost. Tényleg, csak egy kortyocska, az nem árthat meg. Még a lábam is könnyebben visz. Lássuk csak, hova is? Igen, a piacra. És el ne felejtsem megkeresni a tiszteletest ezzel a kis csomaggal. Várjunk csak, fiú vagy leány? Na azért nem fogok megállni, hogy megnézzem. Majd a templomban kibontom. Jaj, hol is van a butykosom?

(4 pont)

A következő feladatok Kányádi Sándor költészetéhez kapcsolódnak.

1. Bot és furulya(6)

„Az ember ott kezdődik,/és ott a pakulár/ha jól fogja a botot,/s ha szépen furulyál.”

Mit jelent a „pakulár” szó? (1)

.....

Milyen emberi magatartást jelképezhet a „bot”? (2)

.....

.....

És a furulya? (2)

.....

.....

Melyik kijelölt versben játszik még fontos szerepet a furulya? (1)

.....

2. Könyörgés tavasszal – Őszi elégia(5)

Mindkét versben találunk példát ugyanarra a költői eszközre: „barkáid bolyha” (Könyörgés tavasszal), „hajdani harmóniából” (Őszi elégia). Nevezd meg ezt a költői eszközt! (1)

.....

Az Őszi elégia címe műfajjelölő. Jellemezd az elégia műfaját! (3)

.....

.....

Milyen egyértelműen műfajjelölő címet adnál a másik versnek? (1)

.....

3.Mely versekben szerepelnek az alábbi földrajzi nevek? Fűzz hozzájuk egy-egy mondatos, a vers lényegére rámutató értelmezést! (1+3 pont versenként, 20 pont))

A lehetséges verscímek ábécében: Arany János kalapja, Egy csokor orgona mellé *Jékely Zoltánnak szeretettel*, Mikor Janus elhagyta Paduát, Nyergestető, Részeges Agamemnon

Szalonta

.....

.....

.....

Csíkország, Termopüle

.....

.....

.....

Trója, Don-kanyar

.....

.....

.....

Duna, Tisza, Dráva

.....

.....

.....

Marosszentimre, Házsongárd

.....

.....

4. Gyermekkor(1)

Alkonyat, éjszaka, erdő, félelem, tisztás, őz

Melyik későbbi nagy versben jelennek meg újra ezek a motívumok? (1)

.....

5. Kányádi Sándor sok művészelődöt, kortárs művészt idéz meg verseiben nagy-nagy tisztelettel és szeretettel. Ezekből válogattunk néhányat. Írd le röviden, mit tudsz a verscímekben is szereplő 20. századi alkotókról! (2-2 pont, összesen 8 pont)

T. Á. sírjára

.....

.....

Kós Károly arcképe alá

.....

.....

In memoriam Szilágyi Domokos

.....

.....

Krónikás-ének (Illyés Gyulának odaáttra)

.....

.....

6.Fától fáig(11)

Milyen két nézőpont érvényesül a versben? Mit jelent a „*Tovább tovább fától fáig*” az egyik nézőpontból, és mit a másiktól? (nézőpont megnevezése 1, jelentés 2, összesen 6 pont)

a)nézőpont:.....

.....

.....

b)nézőpont:.....

.....

.....

Milyen szövegtípusok, műfajok jelennek meg a vers alábbi részleteiben? (5)

a)„*Meg-megtorpan futásra készen/Kis szíve mint a mókus szökne bújna*”

.....

b)„*Még két fáig három fáig/Hallom Nem Hallom Hallom*

Ha eljutok addig a gyertyánig/Katona leszek hajóskapitány leszek”

.....

c)„*Ördögborda ördögborda/mézes lett a mackó orra*”

.....

d)„*Elszissent az út alólad/Nyárfák félelme ülepült/homlokod pólusaidra/De csak tovább fától fáig*”

.....

e)„*C'est la vérité monsieur*”/„*Die letzte Lösung mein Herr*”

„*Fél tizenkettő/bolond mind a kettő*”

.....

7.A tücsök és a hangya(4)

Mi az eredeti mese tanulsága? (2)

.....
.....
.....

És mi a tanulsága Kányádi Sándor meséjének? (2)

.....
.....
.....

8.Az elveszett követ(8)

Hogyan „veszett el” a követ? (2)

.....
.....

Add meg a követ szó 3, a versben előforduló jelentését egy-egy saját példamondattal! (2-2-2)

a).....

.....

b).....

.....

c).....

.....

9.A bivaly és a halacska (2-2, összesen 4 pont))

Fogalmazd meg egy-egy mondatban a mese a) történetét és b) tanulságát!

a).....

.....

b).....

.....

10.Mely versekről írnak az alábbi elemzésrészletek? (5)

a) „ a széki lányok néma táncát megörökítve mitikus nyelven szól az erdélyi magyarság történelmi megpróbáltatásairól” :.....

b) „költeményében... tudatosan belehelyezkedik a fáraó írnokának szerepébe” :.....

c) „A címbe szereplő, majd háromszor megismétlődő *valaki* határozatlan névmás közelebből meg nem határozott személyt fejez ki, ám a szövegösszefüggés... alapján ez a valaki mégiscsak azonosítható.” :.....

d) „A Dél keresztje alatt ciklus eme darabjában a latin-amerikai forradalmár politikusok szabadságküzdélme a messiási szenvedéstörténet személyessé stilizált közegében kap távlatosabb jelentést...” :.....

e) „A lírai alany fokozhatatlan tisztaságú, természetes képekben konkretizálja a hiánytalan együvé tartozás, a feltétlen odaadottság szakralitással érintkező élményét: *Só vagy az én kenyerebben,/mosoly vagy a bajuszomon,/könny vagyok a két szemedben...*” :.....

11. Verscímek értelmezése. Mit jelentenek az aláhúzott szavak? (2-2, összesen 8 pont)

a) Noé bárkája felé:.....

.....

b) Nagycsütörtökön:.....

.....

c) Csángó passió:.....

.....

d) Dél keresztje alatt:.....

.....

12. Melyik versben állít emléket Kányádi...? Add meg a vers címét! (3)

a) édesapjának:.....

b) szeretett kiskutyájának.....

c) a farkasok által széttépett lovának.....

INNENTŐL CSAK 11. ÉVFOLYAMOSOK FOLYTASSÁK!

1. Halottak napja Bécsben(20)

Hol, melyik zeneművet hallgatja Kányádi a versszituáció szerint?(3)

.....

Milyen nyelvű szövegrészeket fonódnak a vers szövegébe?(4)

.....

Milyen népköltészeti műfajokat idéznek föl az olvasóban az alábbi sorok?(3)

„dunából tengerbe/ki az óceánra/úszik a koporsó/zene a vitorla”:

„Fehér templomokban/fehér imádságot/hej regő rejtem”:

„ég a kunyhó ropog a nád/ tüzet fogott ég a világ”:

A magyar történelem melyik két jelentős alakja bukkan föl a versben? (Az egyiket közvetítőnek kéri Istenhez, a másikhoz édesapját hasonlítja megalázottságában.) (2)

.....

Kik azok a magyar költők, akiket fölidéznek az alábbi sorok? (2)

„az zsuzsanna az szép német lány”:

„ó itt maradnom adj erőt/örökre itt legyek megáldott”:

A 20.század mely tragédiáira vonatkozhatnak az alábbi részletek? (3)

„megásni tűz elföldelni”:

„Nagyvárad szőnyegbombázásakor”:

„hogya ne kéne nyelvünk/féltünkben lenyelnünk”:

Értelmezd a vers alapján az alábbi sorokat! (3)

„Uram ki vagy s ki mégse vagy/magunkra azért mégse hagyj”

.....

.....

.....

.....

Ki az a magyar zeneszerző, akit Kányádi segítségül hív a versben?(1)

.....

2.Sörény és koponya Poéma két részben két epilógussal többszöri nekirugaszkodással(15)

Mit jelentenek, mire utalnak a cím alábbi elemei? (2-2-1-1, összesen 6 pont)

„sörény és koponya”:

.....

.....

.....

„poéma”:

.....

.....

„epilógus”:

.....

.....

„többszöri nekirugaszkodással”:

.....

.....

A Biblia mely történetét idézi föl a vers első (később többször megismételt) szava? (2)

.....

.....

Ki a megszólítottja az Első rész következő részleteinek? (1-1, összesen 2 pont)

„Hiába siratod magad/hiába siratod/beomló vízesés/beomló homlokod”

.....

„Szöktél most is gyepűn által/lányoddal és unokáddal/hajnali kiruccanásra”

.....

Kihez, milyen kéréssel fordul a költő a poéma zárásában? Mivel indokolja a kérését? (5)

.....

.....

.....

.....

.....